

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

04.06.2020 № 70/25 - рк/к

КРАСНОГРАДСЬКЕ
КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ВОДОКАНАЛ»

63304, Харківська обл.,
Красноградський р-н, м. Красноград,
вул. Шиндлера, буд. 66

Щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції

В ході дослідження ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення встановлено наступне.

КРАСНОГРАДСЬКЕ КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «ВОДОКАНАЛ» (надалі – ККП «ВОДОКАНАЛ») є юридичною особою, засноване Красноградською районною радою, зареєстроване 18.02.1992 за № 1 463 120 0000 000044. Місцезнаходження ККП «ВОДОКАНАЛ»: 63304, Харківська обл., Красноградський р-н, м. Красноград, вул. Шиндлера, буд. 66, ідентифікаційний код – 05466186.

Відповідно до статуту ККП «ВОДОКАНАЛ», затвердженого рішенням XXII сесії VII скликання Красноградської районної ради від 27.04.2017 № 418-VII, предметом діяльності підприємства є:

- виконання обов'язків по якісному та безперервному водозабезпеченню та водовідведенню споживачів, покращенню виробничої діяльності на базі ефективного використання наявного технологічного устаткування інженерних споруд систем водопостачання та водовідведення;

- всебічне задоволення потреб підприємств усіх форм власності та населення міста Красноград та населених пунктів Красноградського району питною водою;

- відведення та очищення каналізаційних стічних вод, оброблення та видалення безпечних відходів від підприємств, організацій, установ, відомчого, комунального житла та приватних домоволодінь громадян міста Красноград та населених пунктів Красноградського району, тощо.

Відповідно до інформації, розміщеної на офіційному сайті <https://usr.minjust.gov.ua> Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних

осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності ККП «ВОДОКАНАЛ» є забір, очищення та постачання води (код за КВЕД 36.00).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ККП «ВОДОКАНАЛ» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Отже, ККП «ВОДОКАНАЛ» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення;

- ККП «ВОДОКАНАЛ» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Абзацом двадцять п'ятим статті 1 Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Абзацом двадцять шостим статті 1 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, що централізоване водовідведення

– господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (надалі – Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання;

- централізоване водовідведення - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у відведенні стічних вод, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових централізованих систем водовідведення.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання та централізоване водовідведення є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання та централізованого водовідведення конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Таким чином, товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Рішенням виконавчого комітету Красноградської міської ради від 15.06.2005 № 291 «Про визначення виробників та виконавців комунальних послуг на території міста Краснограда» ККП «ВОДОКАНАЛ» визначено виробником та виконавцем по місту Краснограду послуг з централізованого водопостачання та водовідведення для всіх категорій споживачів на території міста.

Рішенням виконавчого комітету Наталинської сільської ради від 04.03.2008 № 21 «Про визначення виробників та виконавців комунальних послуг на території Наталинської сільської ради» ККП «ВОДОКАНАЛ» визначено

виробником та виконавцем по с. Наталине і с. Улянівка послуг з централізованого водопостачання та водовідведення для всіх категорій споживачів.

Рішенням Піщанської сільської ради від 06.03.2008 № 18 «Про визначення виробників та виконавців комунальних послуг на території с. Піщанка» ККП «ВОДОКАНАЛ» визначено виробником та виконавцем по с. Піщанка послуг з централізованого водопостачання та водовідведення для всіх категорій споживачів.

ККП «ВОДОКАНАЛ» листом від 04.05.2020 № 298 (вх. від 05.05.2020 № 2291) (надалі – Лист) зазначило, що надає послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення населенню, підприємствам та організаціям на території міста Краснограда, села Піщанка, села Наталине, села Улянівка та селища Дослідного.

Отже, територіальними межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є територія міста Краснограда, села Піщанка, села Наталине, села Улянівка та селища Дослідного, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні ККП «ВОДОКАНАЛ».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначено періоди: 2019 рік, січень-травень 2020 року.

В зазначений період та станом на червень 2020 року структура вказаного ринку не змінювалась.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ККП «ВОДОКАНАЛ» має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання в межах території міста Краснограда, села Піщанка, села Наталине, села Улянівка та селища Дослідного, що перебувають у власності та/або користуванні ККП «ВОДОКАНАЛ», оскільки на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

У ході дослідження ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення встановлено, що ККП «ВОДОКАНАЛ» стягує кошти за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води.

За інформацією ККП «ВОДОКАНАЛ», наданою Листом, ККП «ВОДОКАНАЛ» приймалися на абонентський облік засоби обліку холодної води споживачів. Кількість прийнятих на абонентський облік засобів обліку холодної води становить 326 шт.

З Листа ККП «ВОДОКАНАЛ» вбачається наступне: «Установка засобів обліку холодної води споживачем здійснюється на підставі заяви споживача.

Після чого на місце виїжджає спеціаліст для визначення місця встановлення засобу обліку холодної води та об'єму робіт Споживач здійснює оплату за послуги, згідно калькуляції, затвердженої наказом підприємства. Потім бригада виїжджає на місце, проводить роботи по установці засобу обліку холодної води, здійснює перевірку якості роботи та опломбування» (мова оригіналу).

Проте, аналізом вказаних ККП «ВОДОКАНАЛ» калькуляцій встановлено, що споживачеві надаються технічні умови на встановлення засобів обліку холодної води.

Так, ККП «ВОДОКАНАЛ» наказом директора від 04.07.2019 № 122 «Про затвердження калькуляцій» встановило вартість наступних послуг, зокрема:

- на підготовку та видачу «Технічних умов», встановлення та опломбування 1-го засобу обліку в квартирах багатоповерхових будинків для населення;
- на підготовку та видачу «Технічних умов», встановлення та опломбування 2-х засобів обліку в квартирах багатоповерхових будинків для населення;
- на підготовку та видачу «Технічних умов», встановлення та опломбування 1-го засобу обліку в квартирах багатоповерхових будинків іншими організаціями, що мають ліцензію та опломбування їх для населення;
- на підготовку та видачу «Технічних умов», встановлення та опломбування 2-х засобів обліку в квартирах багатоповерхових будинків іншими організаціями, що мають ліцензію та опломбування їх для населення, тощо.

Як вбачається з наданих ККП «ВОДОКАНАЛ» калькуляцій на вищезазначені послуги, послуга з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води є платною. Вартість послуги з видачі технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води, включена окремим пунктом у перелік робіт калькуляції, складає 16,40 грн.

ККП «ВОДОКАНАЛ» Листом надало копії 20 технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води. Оглядом наданих Листом технічних умов встановлено, що це єдина форма для всіх споживачів.

За даними Листа ККП «ВОДОКАНАЛ» фактично видано технічних умов на встановлення лічильників води населенню: за 2019 рік – 89 од. на суму 53798,82 грн., за січень-березень 2020 року – 8 од. на суму 4996,88 грн.

Відповідно до частини першої статті 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» технічними умовами є комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо водопостачання (з урахуванням потреб забезпечення пожежогасіння), тепло-, електро- і газопостачання, водовідведення, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод та телекомунікації.

Згідно із абзацом першим пункту 9 Правил № 630, у квартирі (будинку садибного типу) роботи з установлення засобів обліку води і теплової енергії (далі – квартирні засоби обліку) проводяться спеціалізованою організацією, виконавцем, виробником чи постачальником за рахунок коштів споживача

Абзацом другим пункту 9 Правил № 630 визначено, що квартирні засоби обліку беруться виконавцем на абонентський облік.

Згідно з підпунктом 5 пункту 29 Правил № 630 споживач має право на установаження квартирних засобів обліку та взяття їх на абонентський облік.

З 02.08.2017 набрав чинності Закон України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання».

Відповідно до визначення термінів, наведених у статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання», абонентський облік вузла обліку (далі – абонентський облік) – процедура реєстрації та періодичний огляд вузлів обліку для використання показань вузлів обліку з метою комерційного або розподільного обліку.

Згідно з пунктами 5 та 6 частини першої статті 1 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»:

- вузол обліку - комплекс пристроїв (у тому числі засобів вимірювальної техніки, що відповідають вимогам технічних регламентів), допоміжного обладнання та матеріалів до них, призначений для вимірювання спожитої теплової енергії та води, а також технічної реєстрації результатів такого вимірювання, включаючи засоби дистанційної передачі результатів вимірювання (за наявності);

- вузол розподільного обліку - вузол обліку, що забезпечує індивідуальний облік споживання відповідної комунальної послуги в будівлях, де налічуються два та більше споживачів.

Частиною четвертою статті 6 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» визначено, що оператор зовнішніх інженерних мереж, виконавець комунальної послуги, інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальних послуг, зобов'язані приймати вузли обліку, встановлені відповідно до вимог цього Закону, на абонентський облік протягом 14 календарних днів, про що складається відповідний акт.

Згідно з частиною другою статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» власники (співвласники) приміщень у будівлі, в якій окремі приміщення є самостійними об'єктами нерухомого майна, у разі приєднання такого будинку (будівлі) до зовнішніх інженерних мереж або обладнання такого будинку (будівлі) системою автономного теплопостачання, автономного гарячого водопостачання, автономного водопостачання зобов'язані забезпечити оснащення належних їм приміщень вузлами розподільного обліку відповідно теплової енергії, гарячої води, питної води, крім випадків, передбачених частинами п'ятою - сьомою цієї статті.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами - розподільниками теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства, та не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до встановлення вузла розподільного обліку, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми

посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

Порядок оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільувачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку затверджений наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 09.08.2018 № 205, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.08.2018 за № 981/32433 (надалі – Порядок № 205).

Згідно з пунктом 4 Порядку № 205 оснащення окремих приміщень у будівлях вузлами розподільного обліку/приладами-розподільувачами теплової енергії та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку не потребує розроблення проектної документації, видачі технічних умов та інших вимог до їх встановлення, погодження з державними органами, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, оператором зовнішніх інженерних мереж, виконавцем відповідної послуги.

Отже, ККП «ВОДОКАНАЛ» самостійно встановило порядок надання платної послуги споживачам, при тому, що це не передбачено чинним законодавством. Лише за умови оплати споживачем за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води ККП «ВОДОКАНАЛ», засоби обліку холодної води приймаються виконавцем послуги на абонентський облік.

Для споживачів послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, що надається ККП «ВОДОКАНАЛ», відсутня альтернатива отримання послуги з прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води від інших суб'єктів господарювання, незалежно від місця їх розташування. За умов існування конкуренції на ринку споживач мав би можливість обрати виконавця цієї послуги, який би запропонував більш привабливіші умови отримання послуги.

Враховуючи зазначене, стягнення ККП «ВОДОКАНАЛ» коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води є безпідставним та таким, що може ущемлювати інтереси споживачів. Таким чином, споживач для отримання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення зазнає додаткових витрат у розмірі 16,40 грн.

При цьому, відмова споживача від отримання технічних умов на встановлення засобів обліку холодної води нестиме негативні для споживача наслідки у вигляді невзяття засобу обліку холодної води на абонентський облік та неможливості обліковувати кількість спожитих послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії ККП «ВОДОКАНАЛ» по стягненню коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги

централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченого чинним законодавством, стали можливими через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

В той час, коли ККП «ВОДОКАНАЛ» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, дії ККП «ВОДОКАНАЛ», які полягають у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, не передбаченому чинним законодавством, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає ККП «ВОДОКАНАЛ» такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у стягненні коштів за прийняття на абонентський облік засобів обліку холодної води зі споживачів послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме за видачу технічних умов на встановлення засобу обліку холодної води, та містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення

інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в **1-місячний термін** з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Мешков К.С.